

# Sosiaalisen luototuksen toimintaohje ja myöntämisperusteet Kemin kaupungissa

Kaupunginvaltuusto 22.2.2016 §26

## 1. Sosiaalinen luototus ja sen tarkoitus

Sosiaalisesta luototuksesta säädetään laissa sosiaalisesta luototuksesta 20.12.2002/1133. Peruslähdekohta lain 1§:n mukaan on kiinteä yhteys kunnan sosiaalihuoltoon.

Sosiaalisen luototuksen järjestäminen on kunnalle lakiin perustuva vapaaehtoinen tehtävä. Kuntalaisella ei ole subjektiivista oikeutta sosiaaliseen luottoon.

Luoton hakemisen ja takaisinmaksuajan kuluessa asiakkaille annetaan ohjausta ja neuvontaa taloudellisten asioiden hoitamisessa sekä autetaan muiden elämänongelmien ratkaisemisessa.

Lain mukaan luototuksen tarkoituksena on ehkäistä taloudellista syrjäytymistä ja ylivelkaantumista sekä edistää henkilön ja perheen itsenäistä suoriutumista. Lain perusteella kunnan on mahdollista järjestää sosiaalista luototusta osana sosiaalihuoltoa ja siinä laajuudessa, mitä paikalliset tarpeet edellyttävät.

Sosiaalinen luototus ja siihen liitetty taloudellinen neuvonta ja ohjaus tarjoavat kunnan sosiaalihuollolle ja sosiaalityölle taloudellisen tuen työväliseen, jolla voidaan tukea pienituloisten ja vähävaraisten henkilöiden ja perheiden toimintakykyä ja osallisuutta yhteiskunnassa. Sosiaalisella luototuksella ja siihen liitetyllä taloudellisella ohjauksella ja neuvonnalla voidaan ehkäistä ja korjata taloudellisia ongelmia mahdollisimman varhaisessa vaiheessa sekä ehkäistä toimeentuloon liittyvien ongelmien vaikeutumista

## 2. Kenelle ja millaisiin tarkoituksiin sosiaalista luottoa voidaan myöntää

Sosiaalinen luotto voidaan hakemuksesta myöntää perustellusta syystä henkilölle, jolla ei ole pienituloisuutensa ja vähävaraisuutensa vuoksi muulla tavalla mahdollisuutta saada kohtuuehtoista luottoa ja jolla on kyky suoriutua luoton takaisinmaksusta.

Sosiaalista luottoa voidaan myöntää em. perustellusta syystä talouden hallintaan saattamiseksi, velkakierteen katkaisemiseksi, kulutus- ja osamaksuvelkojen järjestelemiseksi, ulosottovelan maksamiseen, kodin hankintoihin, kuntoutumisen ja työssäkäynnin edistämiseen, asumisen turvaamiseen, sosiaalisen kriisin ylipääsemiseen tai muuhun itsenäiseen selviytymiseen vaikuttavaan asiaan.

Sosiaalisen luoton myöntäminen perustuu asiakaskohtaiseen harkintaan, jolloin arvioidaan yhdessä asiakkaan kanssa hänen olosuhteitaan ja kykyään suoriutua luoton takaisinmaksusta.

Hakijalta itseltään edellytetään perusteltua syytä hakea luottoa eli hänen on hakemuksessaan kyettävä perustelemaan subjektiivinen tarpeensa luoton myöntämiselle.

Hakemus on tehtävä kirjallisena ja siihen on liitettävä tositteet tuloista ja varoista, tosiasiallisista menoista, kaikista hakijan veloista sekä muista hakijan taloudelliseen asemaan vaikuttavista tekijöistä.

Hakemuksen jättämisen jälkeen sosiaalisen luoton valmisteluvastuussa oleva sosiaali- ja talousneuvoja selvittää ja arvioi hakijan objektiivista tarvetta ja takaisinmaksukykyä. Selvitys tehdään hakemuksen, asiakkaan kanssa käytävien keskustelujen ja hakemuksen liitteenä olevien tositteiden perusteella.

Ennen sosiaalisen luoton myöntämistä tulee selvittää hakijan oikeus saada toimeentulotukea tai päästä velkajärjestelyyn. Henkilön oikeutta saada toimeentulotukea ei voi rajata tai tuen määrää alentaa sen vuoksi, että hänellä olisi mahdollisuus saada sosiaalinen luotto.

### **3. Sosiaalisen luoton myöntämisen esteet**

- maksuvaran puute (takaisinmaksukyvyn puute)
- hakijalla on maksuvaran puitteissa mahdollisuus saada kohtuuehtoinen luotto normaaleilta luottomarkkinoilta
- hakija voi maksuvaran puitteissa kohtuullisessa ajassa säästää tarvitsemansa luoton määrän
- hakija ei sitoudu annetun taloudellisen ohjauksen ja neuvonnan mukaisiin toimenpiteisiin taloustilanteensa parantamiseksi
- on perusteltua syytä olettaa, että maksuvarastaan huolimatta hakija ei tulisi suoriutumaan luoton takaisinmaksusta
- hakijalle jäisi sosiaalisen luoton myöntämisestä huolimatta järjestelemättömiä velkoja tai luottoja siten, ettei hakijan kokonaistilanne tulisi autetuksi
- yksityishenkilön velkajärjestelyssä oleva hakija velkaantuisi lisää ilman velkojien suostumusta
- hakijalla on oikeus saada toimeentulotukea hakemuksen kohteena oleviin menoihin.

### **4. Yläraja myönnettäville sosiaalisille luotoille.**

Yksittäisen sosiaalisen luoton tai asiakkaalle erissä myönnetyn sosiaalisen luoton yhteenlaskettu enimmäismäärä on 5.000 euroa.

Kalenterivuoden aikana voidaan myöntää sosiaalisia luottoja yhteensä enintään 140.000 euroa.

Myöntämisvaltuutta tulee käyttää siten, että määrärahaa sosiaaliseen luototukseen on käytettävissä koko kalenterivuoden ajalle.

Ulkona oleva pääoma saa olla enintään 550.000 euroa.

## **5. Laina-ajan maksimipituus**

Lainan takaisinmaksuaika on enintään viisi (5) vuotta.

## **6. Hakemus- ja päätösmenettely**

### **6.1. Hakemus**

Hakemus on jätettävä kirjallisesti ja siihen on liitettävä alkuperäiset tositteet taloudellisesta tilanteesta sekä muista seikoista joihin halutaan vedota. Alkuperäinen hakemus liitteineen liitetään asiakasrekisteriin.

Hakemusvaiheessa tarkistetaan asiakkaan oikeudet muihin palveluihin mm. velkajärjestely ja toimeentulotuki sekä varmistetaan tarvittava yhteistyö.

### **6.2. Takaisinmaksukyvyyn arviointi**

Takaisinmaksukyvyyn arvioinnin tekee sosiaali- ja talousneuvoja yhteistyössä hakijan ja tarvittaessa muiden viranomaisten kanssa.

Takaisinmaksukyvyyn arviointi tehdään tositteellisena ja dokumentoidaan asiakastietoihin.

Arvioinnissa tulee huomioida hakijan ja hänen perheensä kokonaistilanne.

Takaisinmaksukykyä arvioitaessa otetaan huomioon:

- 1) hakijan käytettävissä olevat tulot ja varat sekä hänen ansaintamahdollisuutensa ottaen huomioon hänen ikänsä, työkykynsä ja muut olosuhteet
- 2) hakijan tosiasialliset menot,
- 3) hakijan velat, sekä
- 4) muut hakijan taloudelliseen asemaan vaikuttavat tekijät

Hakijan tuloina otetaan huomioon kaikki hakijan käytössä olevat tulot. hakijan varoja arvioitaessa käytetään perusteena toimeentulotukilain 12§ säännöstä, jonka mukaan varoina otetaan huomioon käytettävissä olevat varat. Varallisuus tulee ottaa huomioon nettomääräisenä.

Hakijan ansaintamahdollisuuksia arvioitaessa tarkastellaan hänen ikäänsä, työkykyään, elatusvelvollisuuttaan ja muita olosuhteita, jotka vaikuttavat hakijan tuloihin.

Hakijan tosiasiallisina menoina otetaan huomioon yhdenmukaisesti toimeentulotuen kanssa välttämättömät menot (perusosa, asumismenot, terveydenhuoltomenot). Lisäksi otetaan huomioon lainoista, veloista ja ulosotosta aiheutuvat menot täysimääräisinä sekä henkilön ja perheen erityisistä tarpeista tai olosuhteista johtuvat toimeentulon turvaamiseksi tai itsenäisen suoriutumisen edistämiseksi tarpeelliseksi harkitut menot.

Välttämättömiin menoihin jäävää osuutta tuloista tulee arvioida yhdessä asiakkaan kanssa ottaen huomioon sosiaalisen luototuksen vaikutus, erityisesti silloin, kun kohtuuehtoisella sosiaalisella luotolla saneerataan velkoja.

Hakijan tulee toimittaa tositteellinen selvitys kaikista veloistaan. Velkoja koskevasta selvityksestä tulee käydä ilmi kunkin velan velkoja, velan peruste sekä velkamäärä.

Velkatilanteen perusteellinen selvittäminen voi auttaa löytämään myös muita tarkoituksenmukaisia ratkaisuja. Hakijaa tulee esim. tarvittaessa ohjata hakemaan sovitteluratkaisua velkojien kanssa. Myös yksityishenkilön velkajärjestelymahdollisuus tulee selvittää yhteistyössä velkaneuvonnan kanssa. Lisäksi tulee arvioida vapaaehtoisen maksuhäiriömerkinnän hakemista.

Sosiaalisen luototuksen tavoitteena on edistää pienituloisen ja vähävaraisen henkilön itsenäistä suoriutumista. Tavoitteeseen pääseminen edellyttää asiakkaan talouden hallintaan saattamista ja taloudellisen vakauden lisäämistä pidemmällä aikavälillä. Maksuvaraa arvioitaessa tulee huomioida myös asiakkaan sitoutuminen annettuun ohjaukseen ja neuvontaan sekä toimenpiteisiin taloutensa hallintaan saattamiseksi.

Kun hakijan maksuvaraa arvioidaan tilanteissa, joissa sosiaalisen luoton hakemus koskee vanhojen velkojen saneeraamista, niin maksuvara tulee arvioidaan sen jälkeen, kun velkojen hoitaminen sosiaalisella luototuksella on kohtuullistettu. Ts. velanhoitokulujen kohtuullistaminen voi synnyttää maksuvaraa.

### **6.3. Päätöksenteko**

Päätöksen sosiaalisen luoton myöntämisestä tai hakemuksen hylkäämisestä tekee hakemuksesta sosiaalityöntekijä sosiaali- ja talousneuvojan valmistelua asian.

Myöntämistä koskevassa päätöksessä tulee mainita luoton käyttötarkoitus ja suuruus.

Päätöksessä, joka koskee luoton myöntämättä jättämistä on esitettävä hylkäämisen perustelut.

### **6.4. Sosiaalista luottoa koskeva sopimus**

Myönnetystä luotosta laaditaan kunnan ja luotonsaajan välinen sosiaalisesta luototuksesta annetun lain 6 §:ssä tarkoitettu kirjallinen sopimus. Sopimuksen allekirjoittavat luoton saaja/saajat ja päätöksen tehnyt viranhaltija. Mikäli luotonhakija on avio- tai avioliitossa tulee sopimukseen kirjata puolisoitten välinen vastuunjako. Sopimuksia tehdään kaksi kappaletta, yksi kummallekin sopimusosapuolelle.

Sopimuksessa on määriteltävä edelleen lain 6 §:n mukaisesti:

- 1) luoton käyttötarkoitus,
- 2) luoton määrä,
- 3) luoton korko sekä
- 4) luoton takaisinmaksuerien suuruus ja eräpäivät sekä muut takaisinmaksuehdot.

Sosiaalinen luotto myönnetään perustellusta syystä, eikä sitä voi käyttää muihin tarkoituksiin. Mikäli saaja käyttää luoton muuhun tarkoitukseen, on kyseessä lain 8 §:n mukainen olennainen sopimusrikkomus (ks. eräännyttäminen).

Sosiaalista luottoa koskevassa sopimuksessa määritellyjä takaisinmaksuehtoja voidaan muuttaa sopimusaikana, jos luototettavan taloudellisessa tilanteessa tapahtuu muutoksia sairaudesta, työttömyydestä tai muusta siihen verrattavasta hänestä riippumattomasta seikasta johtuen.

### **6.5 Sosiaalisen luoton koron määräytymisen perusteet**

Sosiaalisesta luotosta voi periä enintään korkolain 12 §:ssä tarkoitetun viitekoron. Muita luottokustannuksia ei voida periä.

Sosiaalinen luotto on korotonta.

## **7. Taloudellinen ohjaus ja neuvonta prosessin aikana**

Sosiaalisesta luototuksesta annetun lain 9§ mukaan luotonhakijalle ja saajalle tulee tarvittaessa järjestää taloudellista neuvontaa ja ohjausta sosiaalisen luoton myöntämisen yhteydessä ja takaisinmaksuajan kuluessa.

Sosiaalisen luoton hakijoilta puuttuu usein osaamista, taitoa ja tietoa raha-asioiden hoitamisesta. Taloudellisissa ongelmatilanteissa on usein kyse kulutuksen hallinnan pettämisestä tai puutteista yksilön elämänhallinnassa ja nämä tekijät ovat vuorovaikutuksessa keskenään.

Taloudellisen neuvonnan ja ohjauksen avulla luotonhakija voi saada pitkäjänteisyyttä ja suunnitelmallisuutta taloudenhoitoonsa. Tästä syystä taloudellista neuvontaa tulee järjestää kaikille sosiaalisen luototuksen hakijoille osana hakuprosessiin liittyvää keskustelua.

Luoton myöntämisprosessissa hakijan taloudellinen tilanne selvitetään perusteellisesti ja tällöin tulee harkita myös muita vaihtoehtoisia auttamistapoja ennen sosiaalisen luoton myöntämistä. Hakijan mahdollisuudet muiden palvelujen piiriin pääsemiseen tulee selvittää yhteistyössä asiakkaan ja muiden viranomaisten kanssa. Jo hakemusvaiheessa tulee tehdä yhteistyötä velkaneuvonnan kanssa.

Hakijan taloudellisten asioiden kokonaisvaltainen järjesteleminen ja kuntoon saattaminen on myös sosiaalisen luoton myöntämisehto. Mikäli asiakkaan kokonaistaloudelliseen tilanteeseen ei voida saada sosiaalisella luototuksella tavoiteltua parannusta tai asiakas ei

sitoudu ottamaan vastaan taloudellista ohjausta ja neuvontaa tai sitoudu taloutensa kuntoonsaattamiseen, sosiaalista luottoa ei myönnetä.

Toisaalta taloudellinen neuvonta ja ohjaus voi parhaimmillaan johtaa tilanteeseen, jossa sosiaalista luottoa ei enää tarvita.

Taloudellista neuvontaa ja ohjausta ei irroteta myöntämisprosessiin liittyvästä asiakassuhteesta. Taloudellista neuvontaa ja ohjausta antaa sosiaali- ja talousneuvoja sekä prosessin alku- ja valmisteluvaiheessa että luoton takaisinmaksuvaiheessa yhteistyössä muiden tarvittavien valmisteluun osallistuneiden (esim. sosiaalityöntekijä, velkaneuvoja) viranomaisten kanssa.

Mikäli asiakkaalla on muita sosiaalihuollon palvelutarpeita taloudellinen ohjaus ja neuvonta kytketään osaksi asiakkaan palvelusuunnitelmaa.

## **8. Sosiaalisen luoton takaisinmaksu sekä eräänntyneiden maksuerien perintäkäytäntö**

Laskutus, takaisinmaksu sekä perintätoimissa noudatetaan sosiaalisesta luototuksesta annetun lain 7-8 §:iä sekä Kemin kaupungin laskutus ja perintäohjetta.

Takaisinmaksun perustana on sosiaalisesta luototuksesta tehty sopimus.

Asiakkaan kanssa voidaan tarvittaessa sopia uudelleen takaisinmaksuehdoista esimerkiksi myöntämällä vapaakuukausia luoton lyhennyksestä tai pidentää takaisinmaksuaikaa.

Takaisinmaksuehtojen muutos tai eräänntymättömän lainaerän lykkäys perustuu aina asiakkaan hakemukseen, joka dokumentoidaan.

Sopimukseen tehtävistä muutoksista päättää sosiaalityöntekijä.

Halutessaan luotonsaaja voi maksaa luottonsa pois ennen sen eräänntymistä ilman lisäkustannuksia.

Sosiaalisen luototuksen laskutusta hoitaa sosiaalitoimessa toimistotyöntekijä. Kemin kaupungin laskutus ja perintäohjeen 13 §:n mukaisesti hallintokunnan laskutuksen jälkeen suoritusten seuraaminen viivästysseuraamuksineen siirtyy kehittämis- ja talousosaston talouspalveluihin.

Sosiaalisen luototuksen laskutusten seuraaminen tehdään yhteistyössä talouspalveluiden kanssa.

Sosiaalisten luottojen takaisinmaksua seurataan myös sosiaali- ja talousneuvojan sekä luototuksen toimistotyöntekijän toimesta siten, että maksuhäiriöihin voidaan puuttua mahdollisimman varhain.

Laskutus- ja perintäohjeen 16§:n mukaisesti maksuajan pidennyksistä enintään kuuden kuukauden ajaksi päättää kirjanpitoapäällikkö tai hänen määräämänsä. Saatavan ylittäessä 2.000 euroa tai maksuajan pidennyksen ylittäessä kuusi (6) kuukautta maksusuunnitelman hyväksyy kaupunginlakimies.

Sosiaalisen luoton maksuerän osalta maksuajan pidennys voi olla korkeintaan yhden kuukauden ilman, että muutos johtaa takaisinmaksuehtojen muutokseen.

## **Eräännyttäminen**

Luoton enneaikainen eräännyttäminen voi perustua maksun viivästymiseen tai velallisen muuhun sopimusrikkomukseen, jos sopimusrikkomus on olennainen.

Mikäli luotonsaaja rikkoo sosiaalisen luoton sopimusehtoja tai hän laiminlyö luoton takaisinmaksun ilman hyväksyttävää syytä, voidaan sosiaalinen luotto eräännyttää luototuksesta annetun lain 8 §:n mukaisesti:

*Jos kunnalla on sopimuksen mukaan oikeus luotonsaajan maksuviivästyksen tai muun sopimusrikkomuksen johdosta vaatia maksuerää, joka muuten ei ole erääntynyt, saa kunta vedota sanottuun oikeuteen, jos;*

*1) maksu on viivästynyt vähintään kuukauden ja on edelleen suorittamatta ja viivästynyt määrä on vähintään kymmenen prosenttia luotosta tai, jos siihen sisältyy useampi kuin yksi maksuerä, vähintään viisi prosenttia luoton alkuperäisestä määrästä taikka käsittää luotonantajan koko jäännössaattavan; tai*

*2) luotonsaajan muu sopimusrikkomus on olennainen*

*Kunnalla ei ole kuitenkaan oikeutta saattaa voimaan 1 momentissa tarkoitettua seuraamusta, jos kysymys on maksun viivästymisestä ja viivästyminen johtuu luotonsaajan sairaudesta, työttömyydestä tai muusta siihen verrattavasta hänestä riippumattomasta seikasta, paitsi milloin tämä viivästyksen kesto ja muut olosuhteet huomioon ottaen olisi kunnalle luotonantajana ilmeisen kohtuutonta.*

## **Erääntyneiden maksuerien perintä**

Perinnässä tulee noudattaa erityistä huolellisuutta ja perinnässä tulee harkita velalliselle aiheutuvaa kokonaisrasitusta, ennen kuin lisätään eri toimilla velalliselle maksettaviksi tulevia kuluja. Sosiaalisen luoton asiakkaat ovat lähtökohtaisesti pienituloisia ja vähävaraisia.

Asiakkaalle varataan mahdollisuus aina asioida perintäasioissa suoraan sosiaalisen luoton viranhaltijoiden kanssa.

Kun luoton tai sen erän takaisinmaksu on laiminlyöty eräpäivänä, asiakkaalle lähetetään maksukehotus maksamista varten. Maksukehotukseen liitetään sosiaali- ja talousneuvojan sekä laskutusta hoitavan toimistotyöntekijän yhteystiedot sekä yhteydenottopyyntö.

Tarvittaessa sosiaalisen luoton velalliselle lähetetään myös toinen maksukehotus, mikäli maksu on edelleen ensimmäisen kehotuksen jälkeen suorittamatta.

Tässä yhteydessä myös sosiaali- ja talousneuvoja on aktiivisesti asiakkaaseen yhteydessä, mikäli asiakas on mahdollista tavoittaa.

Ellei asiakas maksukehoituksista huolimatta maksa erääntyneitä eriä tai sovi esimerkiksi uuden maksusuunnitelman laatimisesta voidaan sosiaalinen luotto asiakaskohtaista

harkintaa käyttäen (8§) eräännyttää.

Sen jälkeen kun asiakkaalle on lähetetty kaksi muistutusta ja hänellä on ollut riittävä aika velan maksamiseen voidaan asia siirtää Kemin kaupungin käyttämälle perintätoimistolle.

Ennen perintätoimistolle siirtämistä tarkistaa sosiaali- ja talousneuvoja perinnän edellytykset. Mikäli asiakkaaseen ei ole saatu yhteyttä, viivästymisille ei ole hyväksyttävää syytä tai asiaa ei ole muutoin sovittu tai uudelleenjärjestetty siirretään saatava perintään Kemin kaupungin käyttämälle perintätoimistolle. Siirrosta päättää asiakaskohtaisen harkinnan jälkeen sosiaalityöntekijä.

Perintään siirtopäätös voi koskea myös yksittäistä lyhennyserää vaikka koko luoton eräännyttämisen kriteerit eivät vielä täytyisikään. Koko luoton eräännyttämispäätös johtaa aina automaattisesti perintätoimiin.

## **9. Oikeusturva ja muutoksenhaku**

Sosiaalinen luototus on osa kunnan sosiaalihuoltoa.

Sosiaalista luottoa koskevaan päätökseen haetaan muutosta hallinto-oikeudelta ja sosiaalisesta luototuksesta laadittuun sopimukseen liittyvät erimielisyydet saatetaan hallinto-oikeuden ratkaistaviksi, koska sosiaalisen luoton myöntäminen perustaa julkisoikeudellisen oikeussuhteen.

Valitusosoitus / muutoksenhakuohjeet liitetään päätökseen.

## **Käytetty lähdemateriaali**

- Laki sosiaalisesta luototuksesta 20.12.2002/1133
- Sosiaalinen luototus, sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2003/6
- Kemin kaupungin laskutus- ja perintäohjeet (KH 11.2.2013 § 69 ja 25.3.2013 § 123)